

Електронне "Державне управління: удосконалення та розвиток"
включено до переліку наукових фахових видань України з питань державного управління
(Наказ Міністерства освіти і науки України від 22.12.2016 № 1604)
www.dy.nayka.com.ua | № 5 2019 р. | 30.05.2019

DOI: [10.32702/2307-2156-2019.5.23](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2019.5.23)

УДК 352/354-1

*А. Г. Розказов,
кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри публічної служби та управління навчальними й соціальними закладами,
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка
ORCID: 0000-0001-9887-3835*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПОНЯТТЯ «СОЦІАЛЬНИЙ ЗАКЛАД»: ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

*A. G. Rozskazov
Candidate of Science in Public Administration,
Docent of the Department of Public Service and Management of Educational and Social
Institutions, Luhansk Taras Shevchenko National University*

THE FEATURES OF USE THE DEFINITION "SOCIAL INSTITUTION": PUBLIC MANAGEMENT ASPECT

В статті здійснено аналіз наукової літератури, щодо визначення терміна «соціальний заклад». Спрямована увага на визначення сутності понять «соціальний заклад», «соціальна установа», інших термінів та виокремлено особливості їх практичного застосування.

Розглянуто лексикологічні значення складових термінів що визначають суб'єктів соціальної сфери, діяльність яких пов'язана з задоволенням певних потреб і вирішення соціальних проблем, що існують в суспільстві. Доведено відмінність змісту понять «установа» та «заклад», яка полягає у можливості здійснення установою певних управлінських функцій.

З'ясовано специфіку відображення у національному правовому полі термінів, що визначають суб'єктів господарювання. Акцентовано увагу на відсутності офіційно прийнятих у нормативно-правових актах країни визначень «соціального закладу», «соціальної установи» та інших суб'єктів соціальної сфери прийнятних для загального та коректного за змістом використання у суспільстві.

Визначено відмінність соціальної служби від закладу соціального обслуговування, яка полягає в тому, що закладом соціального обслуговування можуть бути лише юридичні особи.

Запропоновані визначення термінів: «соціальний заклад», «соціальна установа», «заклад соціального обслуговування». Зазначається про доцільність внесення змін в нормативно-правові акти, щодо коректного використання у термінах слів «заклад» та «установа».

The article deals with the analysis of scientific literature and normative legal acts of Ukraine concerning the definition of the essence of the term "social institution" and the features of its practical application.

The content of the concept of "social institution" is rather ambiguously defined in scientific literature, and is used in a society in different meanings. In encyclopedic sources, a "social institution" means a diverse range of institutions and organizations functioning in the social sphere, which include organizations of trade, public catering, housing and communal services,

health care, education, culture, arts, science, communication, light and food industry, engineering, agriculture, transport, etc. At the same time, scientists at a social institution understand organizations of different directions that carry out complex long-term assistance to different categories of people who are in difficult living conditions, etc.

The specificity of the reflection in the national legal field of the terms determining the subjects of management of social sphere is revealed. The emphasis is placed on the absence of definitions of “social facilities”, “social institution”, “social service agencies” in the normative legal acts of the country adopted for the general and correct use of content in society.

The lexical values of the components of the terms defining the subjects of the social sphere whose activity is related to the satisfaction of certain needs and the solution of social problems existing in society are considered. The difference between the content of the concepts of “institution” and “facilities” is proved, which consists in the possibility of the institution carrying out certain public administration functions.

The attention is focused on the definition of the essence of the notions of “social institution” and “social facilities” and the features of their practical application are singled out.

The difference between the social service and the social service agencies is determined, which consists in the fact that only social corporations can be legal entities.

The definition of the terms “social facilities”, “social institution”, “social service agencies” is proposed. It is noted that it is expedient to introduce changes in regulatory acts, concerning correct use in terms of the words “facilities” and “institution”.

Ключові слова: *соціальний заклад; соціальна установа; заклад соціального обслуговування; соціальна служба; соціальна сфера.*

Keywords: *social facilities; social institution; social service agencies; social service; social sphere.*

Постановка проблеми. Важливим елементом у забезпеченні ефективності публічного управління є наявність системи термінів та понять, що мають однозначне розуміння усіма суб'єктами суспільних відносин. Кожна галузь науки передбачає наявність фіксованого та адекватного найменування того чи іншого поняття, явища, дії тощо. Точні визначення дозволяють уникнути чимало розбіжностей у розумінні та некоректному застосуванні. Чітко зафіксований зміст будь-якого терміну має важливе значення для забезпечення функціонування сфери публічного управління як науки, так і галузі професійної діяльності.

За останні роки в Україні сформувалась система установ, що у суспільстві доволі часто називають використовуючи термін «соціальний заклад», а у системі вищої освіти навіть функціонує напрям підготовки фахівців за спеціалізацією – управління соціальним закладом. В той же час аналіз науковою літератури, щодо визначення терміну «соціальний заклад», дозволив виявити відсутність чіткого визначення дослідниками даного терміна. Слід звернути увагу також і на відсутність у нормативно-правовому полі України офіційно прийнятого для загального використання визначення соціального закладу, як суб'єкта господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові дослідження діяльності установ та організацій соціальної сфери мають різнобічний характер та представлені працями у сфері здійснення соціальної роботи, надання соціальних послуг населенню, захисту громадянських прав осіб з обмеженими можливостями та інше. Науковим пошукам у цих сферах присвячені праці вітчизняних науковців: О. Безпалько, Л. Ваховського, І. Звереві, А. Капської, Л. Коваль, Г. Лактіоновій, М. Лукашевіч, І. Мигович, О. Янкович, С. Харченко та інших. Серед закордонних досліджень заслуговують на увагу роботи А. Войтенко, Е. Комарова, М. Фірсової, О. Холостової та ін. Окремий напрямок досліджень діяльності соціальних закладів в контексті реалізації державної соціальної політики складають праці В. Авер'янова, О. Бандурки, В. Дереди, О. Палія, В. Скуратівського та інших науковців сфері публічного управління та права.

Не зважаючи на різнобічність напрямків досліджень, у національній науковій літературі приділяється недостатня увага визначенню понять, що характеризують діяльність суб'єктів соціальної сфери.

Мета статті. Метою статті є визначення сутності поняття «соціальний заклад» та виокремлення особливостей його практичного застосування.

Вклад основного матеріалу. Зміст поняття «соціальний заклад» достатньо неоднозначно визначається науковцями, та використовується в суспільстві у різних значеннях. Так Б. Сташків використовує цей термін в контексті визначення інфраструктури соціального забезпечення, яка включає в себе мережу соціальних установ з надання соціальних послуг та установ з надання адміністративних соціальних послуг (виплата грошових сум, надання субсидій тощо) [6, с. 25]. О. Іванова та Т. Семигіна соціальні заклади, що мають відношення до соціальної роботи визначають, як «соціальні інституції» діяльність яких пов'язана з

задоволення певних потреб і з соціальними проблемами, що існують в суспільстві [4, с. 113]. Р. Кравченко, Н. Майорова, Л. Сідельнік в контексті власного дослідження під цим суб'єктом розуміють окрему юридичну особу (заклад, підприємство, установу, організацію, службу тощо), здебільшого недержавну, яка надає фахові послуги особам із інтелектуальною недостатністю [5]. С. Кубицький до соціального закладу відносить службу пробації співробітники якого за рішенням закладу здійснюють нагляд за особами, що скоїли правопорушення, але не були засуджені до першого ув'язнення [8, с.290]. В. Бех, М. Лукашевич, М. Туленков під соціальними закладами розуміють установи різного спрямування для забезпечення комплексної тривалої допомоги різним категоріям дітей, молоді та сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах [2, с. 180]. В той же час інші науковці установи, які займаються вирішенням соціальних проблем населення (соціальні служби офіційного, неофіційного, державного, недержавного, добровільного громадського характеру) називають їх інститутами соціальної роботи [12, с. 497].

Слід звернути також увагу на поняття соціальної організації, що зустрічається у науковій літературі. За визначенням С. Кравченка це об'єднання людей для спільної реалізації цілей [7, с. 265]. Е. Холостова, Е. Комарова, О. Прохорова соціальною організацією визначає, як створені державою, місцевими органами влади та підприємцями, відповідно, державні, муніципальні та комерційні заклади, що покликані надавати ті чи інші послуги. На думку авторів особливістю соціальних організацій є те, що вони в процесі своєї діяльності забезпечують соціальні результати, пов'язані із задоволенням соціальних потреб людей. У зв'язку з цим соціальні організації виступають як частина механізму реалізації соціальної політики держави [27, с. 31–33]. На цій підставі поняття соціальної організації можна визначити, як загальне, яке може бути прийнятним для характеристики любого типу утворень в суспільстві.

Лексикологічний аналіз словосполучення «соціальний заклад» надає інше розуміння терміну, що обумовлено неоднозначним змістом поняття «соціальний». У широкому розумінні науковці характеризують «соціальне» – як те, що стосується суспільства взагалі. За новим тлумачним словником української мови «соціальний» визначено, як – суспільний, пов'язаний з життям та стосунками людей у суспільстві [14, с. 362]. Т. Кузменко зазначає, що «соціальне» в широкому значенні тотожне поняттю «суспільне» і означає «все те, що належить до суспільства і відмінне від природи». У вузькому значенні, за цим автором, «соціальне» означає тільки ті аспекти суспільного, які визначаються місцем людей у соціальній структурі, відносинами між соціальними групами та представниками різних класів, націй, трудових колективів тощо [9, с. 13]. В. Андрущенко та Н. Горлач – «соціальне» розглядають, як аспект суспільних відносин, із яких складається суспільство, те що стосується ставлення людей один до одного і до суспільства, що визначає метод взаємодій між соціальними групами, верствами та індивідуумами як представниками груп, верств, спільностей, їх становище і роль у суспільстві, способі і укладі життя, забезпечення умов для повної реалізації їх потреб та інтересів [1, с. 214]. Г. Осіпов «соціальне» характеризує, як сукупність суспільних відносин даного суспільства, інтегровану у процесі спільної діяльності (взаємодії) індивідами або групами індивідів в конкретних умовах місця та часу [16, с. 431]. Проведений аналіз змісту слова «соціальне» дозволяє нам говорити, що його використання при визначенні певних понять та термінів сфери права та публічного управління пов'язане з уявленням достатньо широкої сфери людських відносин, опису розгалуженої структури з задоволення широкого кола потреб та забезпечення здійснення різнобічних взаємовідносин у суспільстві.

Другу складову словосполучення «соціальний заклад» новий тлумачний словник української мови визначає, як установу з певним штатом службовців і адміністрацією, що працюють в якій-небудь галузі освіти, науки, культури і т. ін. [13, с. 700]. За цим джерелом зміст поняття «установа» надається, як організація (з певним штатом службовців і адміністрацією), що відає якою-небудь галуззю (галуззями) народного господарства, торгівлі, культури, науки і працює в цій галузі (галузях) [14, с. 631]. Особливість застосування слова «заклад», відповідно положень вище зазначеного джерела, дозволяє говорити про доречність його використання при описі структур, які надають послуги або задовольняють потреби у сфері освіти, культури, науки, охорони здоров'я, побуту, спорту, відпочинку тощо.

Дослідження національної нормативно-правової бази дозволило з'ясувати, що поняття «заклад» в законодавстві України не визначено, але у положеннях ч.3 ст. 83 Цивільного Кодексу України (у редакції від 31.03.2019 р.) надається визначення установи, як організації, що створена однією або кількома особами (засновниками), які не беруть участі в управлінні нею, шляхом об'єднання (виділення) їхнього майна для досягнення мети, визначеної засновниками, за рахунок цього майна [28].

Державним класифікатором України ДК 002:2004 «Класифікація організаційно-правових форм господарювання», визначено такі типи організацій, як: державна організація (установа, заклад), комунальна організація (установа, заклад), приватна організація (установа, заклад), організація (установа, заклад) об'єднання громадян (релігійної організації, профспілки, споживчої кооперації тощо) [3]. З останнього документа слідує, що установа та заклад є різновидом організації і різниці між останніми не визначено. Подібні обставини складають основу для дискусії. Так, серед правознавців, певна кількість фахівців розглядаючи майновий аспект утворення та діяльності цих юридичних осіб не відділяють ці поняття. Інші дослідники з позиції розгляду джерел забезпечення діяльності непідприємницьких юридичних осіб публічного права мають відмітну думку. Наприклад, І. Кучеренко до ознак закладу відносить фінансування засновником – державою чи територіальною громадою [10, с. 146]. Крім того, цим науковцем поняття «заклад» пропонується вживати до юридичних осіб таких сфер господарювання, як охорона здоров'я – заклади охорони здоров'я,

освіта – дошкільні, позашкільні, загальноосвітні, професійно-технічні, а також щодо навчальних закладів, які утворені і функціонують під патронатом церкви [11, с. 280].

Інше поняття «установа» правниками досліджено достатньо глибоко, і в науковій літературі надається значна кількість авторських визначень, що за змістом майже не відрізняються від поняття «заклад». Відмінності у змісті термінів виникають, коли дослідники зауважують на можливості здійснення цими юридичними особами управлінських функцій. В цьому контексті заслуговує на увагу думка Л. Петровської, яка установою визначає організацію, що створена власником для виконання управлінських, соціально-культурних та інших функцій некомерційного характеру, що фінансується ним повністю або частково і діє на підставі статуту [15, с. 35]. Слід погодитись з цією точкою зору та зазначити, що відмінність у розумінні змісту понять «установа» та «заклад» полягає у можливості здійснення установою певних управлінських функцій таму діяльність будь-якого закладу буде завжди знаходитись у сфері відання певної установи. За цих обставин називати установою більш коректно органи влади, місцевого самоврядування та інші органи публічної влади. В свою чергу називати закладом більш прийнятно юридичних осіб таких сфер господарювання, як охорона здоров'я, освіта, культура, соціального обслуговування та захисту. Наявність повноважень, щодо виконання публічно-управлінських функцій є головною ознакою, що відрізняє базові поняття «установа» від «заклад» і відповідно «соціальна установа» від «соціальний заклад».

Наведене вище дозволяє розуміти під соціальним закладом організацію, що утворена державою, органом публічної влади, фізичною або юридичною особою з метою задоволення потреб та надання широкого кола послуг населенню у сферах охорони здоров'я, освіти, культури, соціального обслуговування та захисту. Серед специфічних ознак соціального закладу можна зазначити підлеглість своєму засновнику, особливий характер розпорядження майном та ведення соціально-корисної діяльності. Ці специфічні відмінності формують особливий соціальний, правовий та економічний статус соціального закладу. Враховуючи вище наведені ознаки у діючому законодавстві України можна виділити такі види соціальних закладів, як:

- заклад охорони здоров'я – юридична особа будь-якої форми власності та організаційно-правової форми або її відокремлений підрозділ, що забезпечує медичне обслуговування населення на основі відповідної ліцензії та професійної діяльності медичних (фармацевтичних) працівників [17];

- заклад освіти – юридична особа публічного чи приватного права, основним видом діяльності якої є освітня діяльність [22];

- заклад вищої освіти – окремий вид установи, яка є юридичною особою приватного або публічного права, діє згідно з виданою ліцензією на провадження освітньої діяльності на певних рівнях вищої освіти, проводить наукову, науково-технічну, інноваційну та/або методичну діяльність, забезпечує організацію освітнього процесу і здобуття особами вищої освіти, післядипломної освіти з урахуванням їхніх покликань, інтересів і здібностей [18];

- заклад загальної середньої освіти – це заклад освіти, основним видом діяльності якого є освітня діяльність у сфері загальної середньої освіти [20].

- заклад культури – юридична особа, основною діяльністю якої є діяльність у сфері культури, або структурний підрозділ юридичної особи, функції якого полягають у провадженні діяльності у сфері культури [21]

- заклад фізичної культури і спорту – юридична особа, що забезпечує розвиток фізичної культури і спорту шляхом, зокрема, надання фізкультурно-спортивних послуг. Закладами фізичної культури і спорту, зокрема, є: спортивні клуби, дитячо-юнацькі спортивні школи, спеціалізовані навчальні заклади спортивного профілю, школи вищої спортивної майстерності, центри олімпійської підготовки, центри студентського спорту вищих навчальних закладів, фізкультурно-оздоровчі заклади, центри фізичного здоров'я населення, центри фізичної культури і спорту інвалідів [25] та інші.

Слід зазначити, що в правовому полі України чіткого визначення соціального закладу, як організації не надається, але окремі нормативно-правові акти вказують на певні суб'єкти, що до них відносяться. Так положеннями ст.2 Закону України «Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей» заклади для бездомних осіб і безпритульних дітей визначаються соціальними закладами, діяльність яких спрямована на допомогу бездомним особам і безпритульним дітям, їх підтримку та реінтеграцію [23]. У «Порядку створення та діяльності сім'ї патронатного вихователя, влаштування, перебування дитини в сім'ї патронатного вихователя», який затверджено Постановою КМУ від 16 березня 2017 року № 148, зазначено, що соціальним закладом може бути міський, районний, районний у місті центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, центр соціальної підтримки дітей та сімей, інший заклад, установа або організація незалежно від форми власності, що надає соціальні послуги дітям і сім'ям з дітьми (крім соціальної послуги стаціонарного догляду) [26]. За своїм функціональним призначенням – допомога особам, що опинились в складних життєвих обставинах, зазначені вище суб'єкти більш коректно відносити до соціальних служб або закладів соціального обслуговування.

В контексті дослідження також слід звернути увагу на поняття «заклад соціального обслуговування» та «соціальна служба», що достатньо широко використовується. На законодавчому рівні такий тип організації, як заклад соціального обслуговування також не визначено, але в окремих нормативно-правових актах зазначається його функціональне призначення. Так за положеннями ст. 1 Закону України «Про житловий фонд соціального призначення» установами соціального обслуговування законодавець називає: спеціалізований будинок для ветеранів війни та праці, громадян похилого віку та осіб з інвалідністю; спеціалізований будинок для бідних та

безпритульних; тимчасовий притулок для дорослих [19]. Слід зазначити, що перелік організацій подібного соціального призначення значно ширше, але в нормативно-правових актах цей аспект не відображено.

Термін «соціальна служба» визначено у Законі України «Про соціальні послуги», як підприємство, установа та організація незалежно від форм власності і господарювання, а також громадяни, що надають соціальні послуги особам, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги [24]. Аналіз змісту терміна дозволяє виділити відмінність соціальної служби від закладу соціального обслуговування, яка полягає в тім, що закладом соціального обслуговування може бути лише юридична особа.

Висновки. Проведений аналіз досліджень науковців, а також положень сучасної нормативно-правової бази країни дозволяє надати власні визначення термінів «соціальний заклад», «соціальна установа» та «заклад соціального обслуговування». Так під соціальним закладом, слід розуміти юридичну особу, що здійснює заходи з задоволення потреб та надання послуг населенню (крім адміністративних) у таких сферах господарювання, як охорона здоров'я, освіта культура, побут, соціальне обслуговування та захист. Соціальною установою є юридична особа, що здійснює управлінські функції та уповноважена надавати адміністративні або соціальні послуги. Під закладами соціального обслуговування доцільно розуміти підприємства, установи та організації незалежно від форм власності і господарювання, що надають соціальні послуги особам, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги. Соціальний заклад, соціальна установа, соціальна служба та заклад соціального обслуговування за ознакою досягнення бажаного соціального результату об'єднуються одним спільним поняттям – соціальні організації.

Виявлення особливостей функціональних характеристик базових термінів «заклад» та «установа» та їх похідних, визначає неможливість їх використання у сфері публічного управління, як рівнозначних за змістом. З метою подолання некоректного використання у практичній діяльності, забезпеченні однозначного розуміння сутнісних якостей та функціональних особливостей досліджуваних вище понять є доцільним пропонувати здійснити впорядкування термінології в нормативно-правових актах країни. Актуальним є закріплення визначень термінів на законодавчому рівні. Створення державного стандарту у сфері термінології складає перспективу можливих подальших наукових пошуків.

Література.

1. Андрущенко В.П., Горлач Н.И. Социология: наука об обществе: учебное пособие. Харьков: Глобус, 1996. 686 с.
2. Бех В.П., Лукашевич М.П., Туленков М.В. Соціальна робота і формування громадянського суспільства : монографія / Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова. Київ. : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2008. 599 с.
3. Державний класифікатор України ДК 002:2004 «Класифікація організаційно-правових форм господарювання»: Наказ від 16.01.2003 р. № 435-IV. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0097609-04> (дата звернення: 11.05.2019)
4. Соціальна робота в Україні: перші кроки / ред. В.І. Полтавця. Київ.: КМ Academia, 2000. 236 с.
5. Соціальні послуги на рівні громади для осіб з інтелектуальною недостатністю / Н.А. Бастун та ін.; за ред. акад. В.М. Синьова. Київ: Джерела, 2004. 312 с.
6. Сташків Б.І. Право соціального забезпечення. Загальна частина: навч. посіб. / Чернігів. нац. технолог. ун-т. Чернігів: Десна, 2016. 692 с.
7. Кравченко С.А. Социологический энциклопедический русско-английский словарь. Москва: Издательство Астрель, Издательство АСТ, Транзиткнига, 2004. 511 с.
8. Кубицький С.О. Технології соціально-педагогічної роботи в зарубіжних країнах: навч. посіб. / Київ: Міленіум, 2015. 300 с.
9. Кузьменко Т.М. Соціологія: навч. посіб. / Київ: Центр учбової літератури, 2010. 320 с.
10. Кучеренко І.М. Організаційно-правові форми юридичних осіб публічного права. *Університетські наукові записки*. Хмельницький. 2007, №2(22), с. 134-146
11. Кучеренко І.М. Організаційно-правові форми юридичних осіб приватного права: монографія. Київ: Аста, 2004. 328 с.
12. Маркетинг соціальних послуг: навчальний посібник / В.Г. Воронкова та ін.; під ред. В.Г. Воронкової. Київ: Професіонал, 2008. 576 с.
13. Новий тлумачний словник української мови: у 3 т. / уклад.: В.В. Яременко, О.М. Сліпушко. Київ: АКОНІТ, 2006. Т.1. 928 с.
14. Новий тлумачний словник української мови: у 3 т. / уклад.: В.В. Яременко, О.М. Сліпушко. Київ: АКОНІТ, 2006. Т.3. 864 с.
15. Петровская Л. Учреждения как субъекты гражданского права. *Підприємництво, господарство і право*. 2001. № 2. С. 34–36.
16. Осипов Г.В. Социологический словарь / отв. ред.: Г. В. Осипов, Л.Н. Москвичев. Москва: Норма, 2008. 608 с.
17. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 р. № 2801-XII. Дата оновлення: 01.01.2019 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12> (дата звернення: 11.05.2019).

18. Про вищу освіту: Закону України від 01 липня 2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 01.01.2019 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 11.05.2019).
19. Про житловий фонд соціального призначення: Закон України від 12.01.2006 № 3334-IV Дата оновлення: 13.10.2018 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3334-15> (дата звернення: 11.05.2019).
20. Про загальну середню освіту: Закон України від 13 травня 1999 р. № 2145-VIII. Дата оновлення: 13.10.2018 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-14> (дата звернення: 11.05.2019).
21. Про культуру: Закон України від 14 грудня 2010 р. № 2778-VI. Дата оновлення: 04.11.2018 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17> (дата звернення: 11.05.2019).
22. Про освіту: Закону України від 05 вересня 2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення: 19.01.2019 URL: <https://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 11.05.2019).
23. Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей: Закон України від 2 червня 2011 р. № 2623-IV. Дата оновлення: 20.01.2018 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-15> (дата звернення: 11.05.2019).
24. Про соціальні послуги: закон України від 19 червня 2003 р. № 966-IV. Дата оновлення: 07.01.2018 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/966-15> (дата звернення: 11.05.2019).
25. Про фізичну культуру і спорт: Закон України від 24 грудня 1993 р. № 3808-XII. Дата оновлення: 03.07.2018 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12> (дата звернення: 11.05.2019).
26. Порядок створення та діяльності сім'ї патронатного вихователя, влаштування, перебування дитини в сім'ї патронатного вихователя: постанова Каб. Міністрів України від 16.03.2017 р. № 148. *Офіційний вісник України*. 2017. № 26. Ст. 739.
27. Холостова Е.И., Комаров Е.И., Прохорова О.Г. Управление в социальной работе: учебник для академического бакалавриата / под ред. Е.И. Холостовой, Е.И. Комарова, О.Г. Прохоровой. Москва: Юрайт, 2016. 319 с. (Серия: Бакалавр. Академический курс.).
28. Цивільний Кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Дата оновлення: 31.03.2019. URL: <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 11.05.2019)

References.

1. Andrushchenko, V.P. and Horlach N.I. (1996), *Sotsiologiya: nauka ob obshchestve* [Sociology: science about society], Globus, Khar'kov, Ukraine.
2. Bekh, V.P. Lukashevych, M.P. and Tulenkov, M.V. (2008), *Sotsial'na robota i formuvannia hromadians'koho suspil'stva* [Social work and formation of civil society], NPU imeni M.P. Drahomanova, Kyiv, Ukraine.
3. State Committee of Ukraine for Technical Regulation and Consumer Policy (2004) "State classifier of Ukraine DC 002:2004 "Classification of organizational and legal forms of managing", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0097609-04> (Accessed 11 may 2019).
4. Poltavets', V.I. and others (2000), *Sotsial'na robota v Ukraini: pershi kroky*, [Social work in Ukraine: first steps], KM Academia, Kyiv. Ukraine.
5. Bastun, N.A. and others (2004), *Sotsial'ni posluhy na rivni hromady dlia osib z intelektual'noiu nedostatnistiu* [Social services at the level of a bulk for persons with intellectual insufficiency], Dzhherela, Kyiv, Ukraine.
6. Stashkiv, B.I. (2016), *Pravo sotsial'noho zabezpechennia. Zahal'na chastyna* [Right of social security. General part], Desna, Chernihiv. Ukraine.
7. Kravchenko, S.A. (2004), *Sotsiologicheskij ehntsiklopedicheskij russko-anglijskij slovar* [Sociological encyclopaedic russian-english dictionary], Tranzitkniga, Moskva, Russia.
8. Kubyts'kyj, S.O. (2015), *Tekhnolohii sotsial'no-pedahohichnoi roboty v zarubizhnykh krainakh*. [Technologies of social and pedagogical work in foreign countries], Millennium, Kyiv, Ukraine.
9. Kuz'menko, T.M. (2010), *Sotsiologhiia: navch. posib.* [Sociology: manual], Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine.
10. Kucherenko, I.M. (2007), "Legal forms of legal entities of public law" *Universytets'ki naukovi zapysky. Khmel'nyts'kyj.*, vol. 2 (no.22), pp. 134-146.
11. Kucherenko, I.M. (2004), *Orhanizatsijno-pravovi formy iurydychnykh osib pryvatnoho prava* [Legal forms of legal entities of private law], Asta, Kyiv, Ukraine.
12. Voronkova, V.H. and others (2008), *Marketynh sotsial'nykh posluh* [Marketing of social services], Profesional, Kyiv, Ukraine.
13. Yaremenko, V.V. and Slipushko, O.M. (2006), *Novyj tlumachnyj slovnyk ukrains'koi movy* [New explanatory dictionary of Ukrainian], vol. 1, AKONIT, Kyiv, Ukraine.
14. Yaremenko, V.V. and Slipushko, O.M. (2006), *Novyj tlumachnyj slovnyk ukrains'koi movy* [New explanatory dictionary of Ukrainian], vol. 3, AKONIT, Kyiv, Ukraine.
15. Petrovskaya, L. (2001), *Institutions as subjects of civil law. Pidpriemnistvo, hospodarstvo i pravo.* vol 2. pp. 34–36.
16. Osipov, G.V. (2008), *Sotsiologicheskij slovar'* [Sociological dictionary], Norma, Moskva, Russia.
17. The Verkhovna Rada of Ukraine (1992), *The Law of Ukraine "Basics of Ukrainian legislation on health protection"*, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12> (Accessed 11 may 2019).

18. The Verkhovna Rada of Ukraine (2014), The Law of Ukraine “On higher education”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (Accessed 11 may 2019).
19. The Verkhovna Rada of Ukraine (2006), The Law of Ukraine “On housing fund of social appointment”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3334-15> (Accessed 11 may 2019).
20. The Verkhovna Rada of Ukraine (1999), The Law of Ukraine “On general secondary education”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-14> (Accessed 11 may 2019).
21. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), The Law of Ukraine “On culture”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17> (Accessed 11 may 2019).
22. The Verkhovna Rada of Ukraine (2017), The Law of Ukraine “On Education”, available at: <https://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (Accessed 11 may 2019).
23. The Verkhovna Rada of Ukraine (2011), The Law of Ukraine “On Basics of Social Protection of Homeless Persons and Homeless Children”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-15> (Accessed 11 may 2019).
24. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003), The Law of Ukraine “On Social Services”, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/966-15> (Accessed 11 may 2019).
25. The Verkhovna Rada of Ukraine (1993), The Law of Ukraine “On Physical Culture and Sports”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12> (Accessed 11 may 2019).
26. Cabinet of Ministers of Ukraine (2017), “Resolution “Creation Order and activity of family of the foster tutor, device, stay of the child in family of the foster tutor”, *Ofitsijnyj visnyk Ukrainy*, vol. 26., p. 739.
27. Kholostova, E.I. Komarov, E.I. Prokhorova, O.G. and others (2016), *Upravlenie v sotsial'noj rabote: [Social Work Management]* Yurajt, Moskva, Russia.
28. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003), The Law of Ukraine “Civil Code of Ukraine”, available at: <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (Accessed 11 may 2019).

Стаття надійшла до редакції 16.05.2019 р.